

RESSENYA A ESCARTÍ, V. J. *LITERATURA VALENCIANA EN LES FESTES A SANT VICENT FERRER (1755)*, VALÈNCIA, INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM - CVEI, 2019, 284 pp. ISBN: 978-84-7822-795-2

REVIEW TO ESCARTÍ, V. J. *LITERATURA VALENCIANA EN LES FESTES A SANT VICENT FERRER (1755)*, VALÈNCIA, INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM - CVEI, 2019, 284 pp. ISBN: 978-84-7822-795-2

JACOB MOMPÓ NAVARRO
jacob.mompo@ucv.es
Universitat Calòlica de València

Recentment, la Institució Alfons el Magnànim-Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació, de la Diputació de València, amb la col·laboració de la Fundació Bancaixa i tot aprofitant l'efemèride dels 600 anys de la mort de sant Vicent Ferrer (1419), ha publicat el volum *Literatura valenciana en les festes a sant Vicent Ferrer (1755)*, del professor de la Universitat de València, Vicent Josep Escartí. El llibre segueix i completa en bona mesura la tasca recercadora del catedràtic de Literatura Medieval i Moderna, que de fa dècades treballa en la recuperació de la memòria dels centenars de la canonització del sant dominic. De fet, Escartí ja havia investigat sobre algunes d'aquelles celebracions, però és ara quan més espai ha dedicat a la que va ser, segurament, la més apoteòsica de totes: la del 1755. Aquell any, de fet, la vida en la ciutat de València degué girar al voltant de la festa vicentina.

El volum d'Escartí comença amb una *Introducció* on l'autor explica, de bell començament, que «És ben probable que cap personatge històric valencià haja tingut un efecte semblant al de sant Vicent Ferrer, pel que respecta a la nostra llengua i a la nostra especificitat cultural, en el sentit de fer-nos recordar un passat regnícola valencià integrat a la Corona d'Aragó i particular. De fet, una aproximació seriosa, i tan completa com fos possible, a aquesta idea que acabem d'insinuar donaria lloc, sense dubte, a moltes pàgines. Sant Vicent es pot trobar com a referent valencià, d'ençà el segle XV, en la nostra producció cultural, i, a més, protagonitza, amb el seu record, episodis dignes de ser ressenyats i vinculats a l'ús de la llengua pròpia de l'antic regne de València, tot estimulant la creació literària, en poesia, relats i sermons». Efectivament, amb aquestes paraules ens dona la clau que ens permet entendre la figura d'aquell valencià que ha perviscut en la memòria de tot un poble i, possiblement, per la seua especificitat valenciana per antonomàsia.

L'obra ressenyada segueix, després, amb el primer capítol, *Els centenaris de la canonització de sant Vicent Ferrer*, que està destinat a fer una ullada a les celebracions de l'any 55 que, d'ençà el segle XVI commemoraven l'arribada de sant Vicent Ferrer als altars de l'església catòlica, quan el papa valencià Calixt III el va canonitzar, segurament per demostrar la gratitud als seus compatriotes i, alhora, a la nova dinastia regnant a la Corona d'Aragó, la dels Trastàmars, que tant devia a la intercessió del dominic, al Compromís de Casp, on va jugar un paper decisiu. En aquest sentit, el 1555 i el 1655, la ciutat de València de manera especial va recordar el seu sant nacional per excel·lència. Escartí fa una ullada a aquells esdeveniments i encara comenta alguna altra data destacada en la història de les festes vicentines i, en particular, posa èmfasi a remarcar la presència de la llengua dels valencians en aquelles celebracions.

Tot seguit, al capítol 2, *Els relats de les festes del 1755 i l'ús del valencià*, l'autor fa un recorregut molt complet pels testimonis escrits que han conservat el relat de les festes, o d'alguns dies d'aquelles. En concret, se centra en dues obres. En primer lloc, en el relat oficial de les celebracions, obra del pare jesuïta Tomàs Serrano, *El apóstol de Europa* (València, 1762), que va ser imprès per desig i voluntat de qui havia estat l'origen de l'encàrrec: la corporació municipal valenciana. El llibre, que com es veu, va tardar anys a aparèixer, després del centenar, va rebre moltes crítiques – en especial, dels dominics, que no podien suportar que un jesuïta hagués estat el narrador d'aquella efemèride dominicana. El manuscrit, encara inèdit, de fra Vicent Tarifa és analitzat per Escartí, el qual posa de relleu com aquella *Relación histórica de las festivas demostraciones y sagrados cultos...* del frare historiador dominic va ser un instrument creat amb la finalitat de criticar l'obra de Serrano; però, també, per completar el seu treball. Tots dos textos presenten com a tret comú el fet de recollir la producció poètica en valencià que es va elaborar en aquelles festes per tal de recordar el sant. Encara dins el mateix capítol, Escartí ofereix un recull d'altres testimonis de la literatura efímera vicentina que contenen en algunes ocasions versos en valencià, com una mostra expressiva de fervor al sant local. Per acabar aquest capítol inicial, l'autor ens aporta dades sobre un altre tipus de literatura vicentina que també havia utilitzat tradicionalment – i que encara ho faria durant segles– el valencià: els sermons i, de manera específica, reporta el del 1755, de fra Lluís Mas.

El tercer capítol, Escartí el dedica a donar-nos la semblança d'un poeta vicentí en valencià, de nom Joan Collado, i del qual, si bé és cert que ja se n'havia fet ressò la crítica anterior, només ha estat amb aquest treball d'Escartí que podem gaudir d'una visió completa de les dades que, fins ara, ens han pervingut sobre aquell autor pràcticament desconegut, però de qualitat remarcable a l'hora de fer versos.

El capítol quart presenta les conclusions de l'autor, a l'hora de valorar els testimonis literaris que aquell món particular de les festes valencianes del 1755 ens han deixat. Amb una voluntat ferma de recuperar una literatura que sovint ha estat menystinguda i, massa freqüentment, infravalorada, Escartí posa en valor aquells escrits efímers que ompliren les festes referides; escrits que van ser llançats des dels carros triomfals o des dels campanars, que van omplir les parets de la ciutat, en carrers i places; que van estar fins i tot fixats en els arbres del claustre del convent de Sant Doménec de València, on en un altre temps va viure sant Vicent.

El volum que ara ressenyem, però, no acaba ací, atés que tota aquesta part comentada fins ara es podria entendre com el pòrtic a l'edició de tots els escrits que l'autor ha localitzat i que usen el valencià per tal de festivar aquella efemèride. En conjunt, sis blocs de poemes que, a més, es completen amb el cartell que convocava el certamen d'altars – redactat també en valencià per la corporació municipal valenciana– i el sermó en la nostra llengua, obra del ja esmentat Lluís Mas. Amb els poemes editats, sonets, col·loquis i un bon grapat de versos de caràcter popular que van fer les delícies dels lectors del XVIII, el volum d'Escartí aporta de manera amena dades històriques i literàries, a més de reflexions ben valuoses per entendre aquell temps en què el castellà avançava però, com s'encarrega d'emfasitzar l'autor d'aquest llibre, no aconseguia imposar-se totalment, per la realitat sociolingüística del poble, que no podia ser ignorada.